

Dr hab. Andrzej Korybski
profesor nadzwyczajny Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie,
Katedra Teorii i Filozofii Prawa,
recenzent w postępowaniu habilitacyjnym dr Bartosza Liżewskiego

Recenzja
dorobku naukowego i aktywności naukowej
dr Bartosza LIŻEWSKIEGO

1. Uwagi wstępne

Dr Bartosz Liżewski ma za sobą 18 lat pracy naukowo-dydaktycznej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; po uzyskaniu tytułu magistra prawa w 1997 r. podjął pracę jako asystent w Zakładzie Teorii Państwa i Prawa. Rozprawę doktorską pt. *Norma prawa międzynarodowego w sądowym stosowaniu prawa* (Lublin 2002) dr Bartosz Liżewski napisał pod kierunkiem prof. dr hab. Leszka Leszczyńskiego i obronił ją przed Radą Wydziału Prawa i Administracji UMCS, uzyskując w dniu 29 stycznia 2003 roku stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa. Od 2003 r. jest zatrudniony w Katedrze Teorii i Filozofii Prawa UMCS jako adiunkt.

Dorobek naukowy oraz inne osiągnięcia dr B. Liżewskiego po uzyskaniu stopnia naukowego doktora są znaczące i stanowią – jak dalej będę uzasadniał - istotny wkład w rozwój dyscypliny „Prawo”, w zakresie teorii i filozofii prawa oraz – w pewnym stopniu – także w rozwój doktryny praw człowieka. Jako członek społeczności akademickiej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej miałem okazję obserwować również dużą aktywność organizacyjną habilitanta, zaś uczestnicząc w przedsięwzięciach naukowych międzynarodowego i polskiego środowiska teoretyków i filozofów prawa obserwowałem aktywny udział Habilitanta (jako referenta, dyskutanta, a także organizatora) w wielu sesjach, konferencjach i kongresach naukowych. Wskazane wyżej okoliczności pozwalają na stwierdzenie zasadności dopuszczenia dr B. Liżewskiego do postępowania habilitacyjnego w związku ze spełnieniem wymogów określonych w art. 16 ust. 1 ustawy

z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 1852).

Wnosząc o wszczęcie postępowania habilitacyjnego dr Bartosz Liżewski przedstawił jako osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 16 ust. 2 pkt 1 wskazanej wyżej ustawy, następującą monografię: Bartosz Liżewski, *Operacjonalizacja ochrony praw człowieka w porządku Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (studium teoretycznoprawne)*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2015, ss. 451. Ponadto przedłożył:

- 1) autoreferat informujący o dorobku naukowym;
- 2) wykaz opublikowanych prac naukowych lub twórczych prac zawodowych oraz informację o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy naukowej i popularyzacji nauki;
- 3) oryginalne egzemplarze lub kopie większości swoich opublikowanych prac naukowych;
- 4) kopie dokumentów potwierdzających informacje o swojej działalności naukowo-dydaktycznej i organizacyjnej.

Dostarczone przez Habilitanta materiały w pełni umożliwiają recenzentowi udzielenie odpowiedzi na dwa zasadnicze pytania:

- 1) Czy przedłożona przez dr Bartosza Liżewskiego monografia *Operacjonalizacja ochrony praw człowieka w porządku Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (studium teoretycznoprawne)* stanowi znaczny wkład Autora w rozwój dyscypliny „Prawo” w zakresie teorii i filozofii prawa?
- 2) Czy cały dotychczasowy dorobek naukowy dr Bartosza Liżewskiego (w tym w szczególności dorobek po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych) oraz jego działalność naukowo-dydaktyczna i organizacyjna pozwalają na stwierdzenie, że jest to istotna aktywność naukowa i naukowo-organizacyjna?

2. Ocena monografii pt. „Operacjonalizacja ochrony praw człowieka w porządku Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Studium teoretycznoprawne”

Przedstawiona przez dr B. Liżewskiego monografia spełnia wymóg określony w art. 16 ust. 2 pkt 1 przywołanej wyżej ustawy, ponieważ stanowi samodzielnie opracowane i opublikowane dzieło autorskie. Monografia została bardzo starannie opracowana warsztatowo, a przy tym napisana przystępnym dla czytelnika, choć precyzyjnym

językiem. Podkreślenia wymaga nowatorski charakter podjętych przez Habilitanta badań naukowych w odniesieniu do problematyki ochrony praw człowieka. W polskiej literaturze naukowej dotychczas ukazało się wiele monografii poświęconych ochronie praw człowieka i szczegółowym zagadnieniom dotyczącym poszczególnych aspektów tej ochrony. W większości przypadków jednak są to prace o charakterze filozoficznym, a w literaturze prawniczej - prace dogmatycznoprawne, przygotowane przede wszystkim przez przedstawicieli nauki prawa międzynarodowego publicznego i konstytucyjnego. Dlatego przyjęty przez Habilitanta teoretycznoprawny punkt widzenia należy uznać za potrzebny i bez wątpienia wzbogacający interdyscyplinarną sferę materii ochrony praw człowieka. W polskiej literaturze przedmiotu brak jest opracowań zawierających taką właśnie, poszerzoną i pogłębianą analizę współczesnych systemów ochrony praw człowieka. Wprawdzie samo sformułowanie „operacjonalizacja” nie jest obce literaturze prawniczej, ale w pracach naukowych pojawia się okazjonalnie i to w różnych kontekstach, zaś w odniesieniu do zagadnienia ochrony praw człowieka jest to termin stwarzający nowe możliwości opisu i eksploracji.

Rozważania na temat operacjonalizacji ochrony praw człowieka w porządku Europejskiej Konwencji Praw Człowieka zostały osadzone w aparacie pojęciowym i terminologicznym przede wszystkim z zakresu prawa międzynarodowego oraz teorii prawa. Jako przedstawiciel teorii i filozofii prawa stwierdzam z przekonaniem, że wykorzystany aparat pojęciowy współczesnej teorii prawa został wykorzystany innowacyjnie przez Habilitanta, z pożytkiem dla spetryfikowanego aparatu terminologicznego dogmatyki prawa międzynarodowego. Przyjęte w monografii rozróżnienie pojęć normy prawnej i przepisu prawnego, systemu prawnego i porządku prawnego, aktu prawnego i aktu normatywnego jest trafne i konsekwentnie wykorzystywane przy zastosowaniu pojęć wykładni, stosowania i obowiązywania prawa w analizie formalnych źródeł i norm prawa międzynarodowego. Habilitant uczynił z ugruntowanych we współczesnej teorii prawa kategorii pojęciowych punkt wyjścia i podstawę do budowy koncepcji operacjonalizacji ochrony praw człowieka. W rezultacie w monografii mamy do czynienia z interesującą propozycją rozbudowy istniejącego aparatu pojęciowego dogmatyki prawa międzynarodowego, a równocześnie z wprowadzeniem zagadnienia ochrony praw człowieka do tradycyjnego zestawu zagadnień teoretycznoprawnych. Trafność tej propozycji zweryfikuje czas, jednakże już teraz można stwierdzić, że zawartość monografii stwarza nowe obszary dyskusji naukowej zarówno w dogmatyce prawa międzynarodowego, jak też w teorii prawa. Podzielam przy tym tezy

uzasadnienia dla operacjonalizacji ochrony praw człowieka jako pojęcia zbiorczego, obejmującego szereg procesów decyzyjnych w krajowych porządkach prawnych oraz w międzynarodowym (w tym zwłaszcza w europejskim) porządku prawnym.

Lektura monografii pozwala na stwierdzenie, że Autor konsekwentnie i w sposób przemyślany realizuje przyjęty cel badawczy. Realizacji tego celu służą dobrze zakreślony przedmiot badań, przyjęta konstrukcja pracy oraz właściwie dobrane metody badawcze. Teoretycznoprawna perspektywa spojrzenia na procesy decyzyjne w zakresie ochrony praw człowieka, ujęta jako operacjonalizowanie tej ochrony, stanowi logiczne uzasadnienie zbudowanej przez dr B. Liżewskiego definicji tego pojęcia (s. 32). Punktem wyjścia dla koncepcji operacjonalizacji ochrony praw człowieka jest decyzyjność i zróżnicowana efektywność procesów ochrony praw człowieka. To zróżnicowanie jest szczególnie widoczne z perspektywy płaszczyzny prawa międzynarodowego, w którym powstawały i powstają różne formuły rozwiązań tak materialnych, jak i proceduralnych, w ramach których państwa starają się gwarantować oraz efektywnie chronić należne podmiotom prawa człowieka. Autor skupia się przede wszystkim w monografii na ukazaniu procesu operacjonalizacji ochrony praw człowieka w porządku Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, ale czyni to na tle ogólnej analizy rozwiązań przyjmowanych w powszechnym prawie międzynarodowym i w innych poza europejskim systemach regionalnych.

Konstrukcję pracy należy uznać ją za spójną i logiczną. Nie ulega wątpliwości, że została w niej odzwierciedlona autorska wizja ujęcia tematu. Rozdział I pełni funkcje podbudowy teoretycznej dla opracowania nie tylko ze względu na dokonane ustalenia pojęciowe; punktem odniesienia dla analizowanej koncepcji staje się cała przestrzeń prawa międzynarodowego, zróżnicowana aksjologicznie, kulturowo, politycznie i w konsekwencji systemowo. Dopiero po naszkicowaniu bogactwa rozwiązań w całej przestrzeni międzynarodowej Habilitant przechodzi na poziom europejski (w rozdziale II), wskazując dalsze zróżnicowanie ochrony występujące już na poziomie Rady Europy. Dowodzi tym samym, że ochrona praw człowieka w Europie nie sprowadza się wyłącznie do porządku Konwencji, ale że obejmuje również inne podsystemy (przede wszystkim rozwiązania Europejskiej Karty Społecznej). Kolejne trzy rozdziały są poświęcone wyłącznie porządkowi Konwencji, stanowią więc główny trzon opracowania. Warstwa aksjologiczna analizowanego porządku (rozdział III) ukazana jest w perspektywie normatywnej i orzeczniczej. Należy tu zwrócić uwagę na rozważania

dotyczące aksjologii proceduralnej w warstwie normatywnej i w aksjologii orzeczniczej, która jest bardzo ważna dla koncepcji operacjonalizacji ochrony praw człowieka.

Rozdział IV został poświęcony operacjonalizacji interpretacyjnej. Można się spierać o celowość wprowadzenia tak wyspecjalizowanego treściowo terminu, ponieważ w istocie rozdział ten jest poświęcony tradycyjnym zagadnieniom ujmowanym zbiorczym terminem „wykładnia prawa”. Jest to dyskusyjne tym bardziej, że dr B.Liżewski, wprowadzając pojęcie operacjonalizacji interpretacyjnej, nie rezygnuje z użycia pojęcia wykładnia prawa. W moim odczuciu posłużenie się sformułowaniem „operacjonalizacja interpretacyjna” ma na celu podkreślenie wagi i znaczenia działań interpretacyjnych ETPC, tym bardziej, że stosowane przez Trybunał dyrektywy odbiegają od tradycyjnie pojmowanej metodyki interpretacyjnej wykorzystywanej do interpretacji prawa krajowego. Jeśli odczucie to jest trafne, pozostaje jednak problem szerszego odniesienia się przez Habilitanta do relacji znaczeniowych między pojęciem wykładni prawa (i pojęciami powiązanymi z tym kluczowym pojęciem), a pojęciem operacjonalizacji interpretacyjnej.

Rozważania zawarte w rozdziale V dotyczą marginesu oceny jako istotnego elementu koncepcji prezentowanej przez Habilitanta, przede wszystkim w kontekście identyfikacji tego procesu w ramach jednego państwa i jego porządku prawnego. Margines oceny pozostawiony państwom w kwestiach, co do których nie ma zgody w państwach europejskich i budowanie standardów minimalnych pokazuje, że poziom ochrony poszczególnych praw w państwach systemu może być różny, a tym samym proces operacjonalizacji ochrony praw człowieka będzie mógł przebiegać inaczej. Kończący książkę rozdział VI przenosi czytelnika na grunt polskiego porządku prawnego, ukazując polskie działania zmierzające do implementacji standardów orzeczniczych ETPC. Wartościowa jest warstwa orzecznicza tego rozdziału, ponieważ pokazuje w jaki sposób sądy polskie odwołują się do EKPC i orzecznictwa ETPC w procesach stosowania prawa. Autor w sposób logiczny prowadzi wywód zmierzając do konkluzji, która pozwala sprowadzić operacjonalizację ochrony praw człowieka do poziomu jednego państwa, nawet jeżeli państwo to partycypuje w różnych formach międzynarodowej ochrony. W moim przekonaniu bardzo dobrze została ukazana specyfika porządku Konwencji i znaczenie Trybunału Praw Człowieka dla budowania w miarę jednolitego sposobu rozumienia praw człowieka w Europie. Habilitant przedstawił swoją koncepcję prowadząc rozważania teoretycznoprawne w obszarze dogmatyki prawa, ale odwołując się także do aspektów politologicznych i socjologicznych.

Bezpośrednią odpowiedź na pytanie, czym jest operacjonalizacja ochrony praw człowieka, Habilitant dał w rozdziale I. Starając się uzasadnić bardzo szeroki zakres pojęcia operacjonalizacji ochrony praw człowieka (obejmującego sformułowanie idei, opracowanie jej konceptu, jego wyrażenie w aktach normatywnych na poziomie krajowym - konstytucyjnym i ustawowym, międzynarodowym, a także powołanie do życia instytucji chroniących prawa ludzi, pomiędzy którymi dochodzi do międzysystemowych zależności w ramach których realizowany jest proces ochrony), Habilitant ukazał różne perspektywy zróżnicowania tej ochrony ze względu na kilka zmiennych, co potwierdza decyzyjny i funkcjonalny wymiar operacjonalizacji ochrony praw człowieka. Prawnoporównawczy kontekst ochrony praw człowieka w prawie krajowym, międzynarodowym powszechnym i regionalnym (a w ramach regionalnego europejskim i innymi systemami regionalnymi), jest determinowany porównaniem ideologii, kultury, podstaw normatywnych i instytucjonalizacji w tych różnych systemach ochrony praw człowieka obejmujących różne kontynenty.

Uchwycenie różnic w zakresie ideologii, kultury, historii państwowości, a także dysproporcji politycznych pozwoliło Autorowi na zauważenie dwóch bardzo ważnych i powiązanych ze sobą kwestii. Po pierwsze, że proces uniwersalizacji wartości jest współcześnie trudny do osiągnięcia w wymiarze ogólnoswiatowym, co powoduje po drugie zróżnicowanie formuł ochrony praw człowieka w różnych częściach świata i jednocześnie pozwala na sformułowanie konkluzji o zróżnicowanym poziomie skuteczności poziomu ochrony praw człowieka w poszczególnych państwach. Ogólna analiza specyfiki procesów ochrony praw człowieka realizowanych w różnych formułach międzynarodowej ochrony (a niekiedy także poza tymi formułami) pozwoliła od strony teoretycznej na zbudowanie siatki typów operacjonalizacji ochrony praw człowieka (s. 104-110). Ukazane w tym rozdziale bogactwo formuł procesów ochrony praw człowieka, które ilustruje przedstawiona siatka typów operacjonalizacji, jest dobrym punktem wyjścia do analizy głównego przedmiotu rozważań, któremu poświęcone zostały kolejne rozdziały monografii.

Kontekst analizy teoretycznoprawnej w monografii posiada dwa wymiary. Pierwszy z nich związany jest z wyjaśnieniem i uzasadnieniem koncepcji operacjonalizacji ochrony praw człowieka (rozdział I). Obok tego Habilitant podjął tematykę teoretycznoprawną w innych miejscach monografii. Szczególnie cenne wydają się z tej perspektywy wywody dotyczące klauzul generalnych, zawarte w rozdziale V poświęconym marginesowi oceny. Specyfika klauzul generalnych w prawie międzynarodowym przedstawiona została na tle

tej instytucji wywodzącej się z porządków prawa państwowego. Analizując sferę aksjologii prawa międzynarodowego wyrażaną za pomocą zasad ogólnych prawa Habilitant zauważył, że w ich ramach łączona jest aksjologia prawna i pozaprawna, co powoduje, że w prawie międzynarodowym nie istnieje potrzeba formułowania klauzul generalnych w takiej postaci, w jakiej spotykamy się z tą instytucją w prawie krajowym (s. 295-297). Jednocześnie dr B. Liżewski korzystając z rozumowania od ogółu do szczegółu przedstawił najpierw instytucję klauzul generalnych w prawie międzynarodowym, przechodząc następnie na poziom międzynarodowego prawa praw człowieka (włącznie z analizą prawnoporównawczą tej instytucji w umowach międzynarodowych należących do różnych systemów ochrony), by na końcu skupić się na konstrukcjach klauzul w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Interesująca poznawczo perspektywa teoretyczna związana jest również z analizą funkcji preambuły w umowach międzynarodowych ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Habilitant dowiódł, że preambuła jest normatywnie wyrażonym argumentem aksjologiczno-systemowym wykładni, przedstawił również jej znaczenie dla kształtowania przez ETPC standardów orzeczniczych praw człowieka.

Na koniec kilka uwag o charakterze warsztatowym i językowo-redakcyjnym. Monografia dr Bartosza Liżewskiego stanowi zwartą, logiczną całość, zredagowaną poprawnie i przyjaźnie dla czytelnika.. Czyta się ją z przyjemnością nie tylko dlatego, że jest napisana klarownym językiem polskim (a w jego ramach bardzo dobrym językiem prawniczym), ale również dlatego, że rozważania teoretyczne zostały podjęte na tle szerszego kontekstu międzynarodowego, na tle międzysystemowych relacji współczesnego multicentrycznego porządku prawnego. Autor z należyтым szacunkiem i uznaniem odniósł się do dokonań polskiej doktryny przede wszystkim teorii prawa oraz prawa międzynarodowego publicznego, ale również do doktryny prawa konstytucyjnego. Jednak nie unikał formułowania uwag natury polemicznej i wyrażania własnego zdania. O opanowaniu warsztatu samodzielnego pracownika naukowo-badawczego oraz erudycji Habilitanta świadczy także posługiwanie się utrwalonym i aprobowanym powszechnie aparatem pojęciowym, opartym na bardzo dobrej znajomości współczesnego stanu fachowej literatury z zakresu teorii prawa, prawa międzynarodowego oraz praw człowieka (w tym zwłaszcza literatury polskiej). Literatura wykorzystana w monografii obejmuje także prace z zakresu innych nauk społecznych (filozofii, politologii, czy socjologii), co

świadczy o umiejętności korzystania z dorobku naukowego o interdyscyplinarnym charakterze oraz spełnia postulat tzw. zewnętrznej integracji prawoznawstwa.

Bardzo cennym aspektem pracy jest uchwycenie wątku kształtowania się ochrony praw człowieka w Unii Europejskiej (strony 97-101 oraz 144-147). Habilitantowi należą się słowa uznania za dostrzeżenie aspektu wykorzystania Europejskiej Konwencji Praw Człowieka jako argumentu dla orzeczniczego kształtowania się koncepcji praw podstawowych w UE. Jest to przejawem niewątpliwej konsekwencji badawczej; monografia traktuje o porządku Konwencji, a ten obejmuje także sieć instytucji (w tym przede wszystkim sądów), dla których EKPC stanowi nie tylko normatywna podstawę decyzji, ale też wykorzystywana jest w inny sposób jako argument w procesie stosowania prawa. Uchwycenie roli Konwencji w procesie budowania koncepcji praw podstawowych w UE, choć jest elementem incydentalnym w pracy, to jednak bardzo ważnym z punktu widzenia wszechstronnego obrazu ochrony praw człowieka w porządku Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Książka Habilitanta jest pozycją obszerną spełniającą - obok niewątpliwych wymogów poprawnej analizy merytorycznej - wszystkie wymogi formalne stawiane samodzielnym dziełom naukowym. Zawiera poprawnie sporządzony spis treści, wykaz skrótów, słowo wstępne, część merytoryczną obejmującą sześć rozdziałów, zakończenie i bibliografię. Bibliografię w dużej części stanowi reprezentatywna literatura przedmiotu zarówno polska, jak i obcojęzyczna (zwłaszcza angielska, ale także niemiecka oraz incydentalnie napisana w innych językach). Obok literatury bardzo ważnym elementem bibliografii jest imponujące orzecznictwo sądowe, ponieważ w dużej części stanowi ono argument uzasadniający stawiane tezy i twierdzenia. Obejmuje ono różne formy orzekania organów strasburskich, przede wszystkim Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i nieistniejącej już Europejskiej Komisji Praw Człowieka, a także Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (obecnie Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej). Orzeczniczy poziom międzynarodowy uzupełnia orzecznictwo sądów polskich (TK, SN, NSA, sądy powszechne i WSA). Duże uznanie należy się – w moim przekonaniu - dr B. Liżewskiemu za zachowanie właściwej dla pracy teoretycznej, jaką jest oceniana monografia, proporcji między warstwą teoretyczno prawną analizy a przywoływanym orzecznictwem. Studium teoretycznoprawne nie jest dogmatyczną pracą opartą na materiale orzeczniczym, w której liczba powołanych orzeczeń jest z reguły dużo większa, ponieważ musi wyczerpać całość stanu orzecznictwa w danych kwestiach. W pracy teoretycznoprawnej orzecznictwo powinno być reprezentatywne dla analizowanych

kwestii oraz odpowiednie dla stawianych tez. Orzeczenia mają ilustrować stawiane tezy teoretyczne, pokazywać ewolucje linii orzeczniczej, czy też ewentualny brak jednorodnego stanowiska organów władzy sądowniczej. W tym paradygmacie badawczym monografia mieści się bez zastrzeżeń, imponując trafnością doboru reprezentatywnego orzecznictwa, ale także i rozległością wykorzystanych orzeczeń. Bibliografię uzupełnia poprawnie sporządzony wykaz aktów normatywnych oraz innych źródeł prawa, wykaz wykorzystanych dokumentów oraz stron internetowych.

Konkludując stwierdzam, że monografia dr Bartosza Liżewskiego pt. *Operacjonalizacja ochrony praw człowieka w porządku Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (studium teoretycznoprawne)*, jest pracą bardzo wartościową dla rozwoju dyscypliny naukowej „Prawo”, w tym dla teorii i filozofii prawa oraz - w odpowiednim stopniu – dla dogmatyki w zakresie prawa międzynarodowego i praw człowieka. Stanowi ona bez wątpienia oryginalny i znaczący wkład Habilitanta zwłaszcza do współczesnej polskiej teorii prawa, ale w moim przekonaniu znajdzie także należne jej miejsce wśród wielu prac dotyczących praw człowieka powstających w ramach różnych dyscyplin dogmatyczno prawnych oraz dyscyplin z zakresu nauk społecznych wykorzystujących dorobek prawoznawstwa.

3. Ocena pozostałych osiągnięć oraz aktywności naukowo-badawczej, dydaktycznej i organizacyjnej dr B. Liżewskiego.

A. Ocena innych osiągnięć naukowo-badawczych Habilitanta.

O całościowej ocenie aktywności naukowo-badawczej dr B. Liżewskiego decyduje nie tylko scharakteryzowana wyżej wartość monografii habilitacyjnej, ale także pozostały dorobek naukowy Habilitanta, w tym dorobek zawarty w opublikowanych artykułach naukowych oraz opracowaniach o charakterze monograficznym. Pod tym względem dorobek naukowy dr B. Liżewskiego należy uznać za obszerny i skoncentrowany tematycznie, choć zróżnicowany treściowo. Z dostarczonej dokumentacji opublikowanych prac naukowych można wyliczyć, że na całość dotychczasowego dorobku składa się 40 publikacji naukowych a w tym autorstwo dwóch monografii, współautorstwo jednego opracowania monograficznego, a także jednego podręcznika akademickiego oraz autorstwo lub współautorstwo 22 artykułów naukowych. Ponadto należy odnotować

redakcję publikacji w studenckich zeszytach naukowych, współredakcję jednej książki w języku angielskim, komentarz do dwóch przepisów ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym”, współautorstwo ekspertyzy z procesu ankietyzacji oraz autorstwo kilku rozdziałów w książkach naukowych (w tym trzech w języku angielskim), jak również współautorstwo trzech abstraktów w języku angielskim do referatów wygłoszonych na światowych kongresach IVR i dwóch sprawozdań z konferencji naukowych. Należy szczególnie podkreślić fakt, że Habilitant znacznie wzbogacił swój dorobek naukowy już po uzyskaniu stopnia naukowego doktora (po tej dacie opublikował 33 prace naukowe, zaś 5 dalszych prac znajduje się w druku). Większość prac naukowych została opublikowana w języku polskim, w renomowanych wydawnictwach naukowych, w tym w specjalistycznych wydawnictwach prawniczych oraz w prawniczych czasopismach naukowych o zasięgu ogólnopolskim. Kilka z nich zostało opublikowanych w języku angielskim zarówno w Polsce, jak i za granicą, w tym m.in. w uznanym wydawnictwie międzynarodowym (Peter Lang Publishing).

Publikacje dr Bartosza Liżewskiego są cytowane w polskiej literaturze prawniczej i przywoływane na konferencjach naukowych z zakresu teorii i filozofii prawa oraz praw człowieka, co świadczy o obecności i uznaniu Habilitanta w polskim środowisku naukowym. Wprawdzie Habilitant nie określił liczby cytowań, ale twierdzę tak, ponieważ kilkunastokrotnie w trakcie prowadzenia własnych badań oraz udziału w konferencjach naukowych spotkałem się z cytowaniem publikacji dr B. Liżewskiego przez przedstawicieli prawoznawstwa, w tym również przez polskich prawników o uznanej renomie (np. w pracach prof. E. Lętowskiej). Z uwagi na skład powołanej Komisji składającej się przede wszystkim z przedstawicieli prawa międzynarodowego, należy również podkreślić, że dr B. Liżewski jest bardzo dobrze znany i uznany (z uwagi na wartość jego dorobku naukowego) w środowisku polskiej teorii i filozofii prawa, ceniony za rzetelność i samodzielność poglądów badawczych zwłaszcza w odniesieniu do teoretycznych aspektów problematyki procesów decyzyjnych ochrony praw człowieka realizowanych zarówno na poziomie państwa, jak i na poziomie międzynarodowym.

Przy ocenie dorobku naukowego dr B. Liżewskiego na uwagę zasługuje nie tylko wartość i liczba publikacji, ale także wielość form publikacyjnych (monografie naukowe, podręczniki, artykuły naukowe, redakcje, komentarz, sprawozdania). Warto odnotować także ewolucję zainteresowań naukowych Habilitanta, choć ewolucja ta mieści się w ramach utrwalonego nurtu poszukiwań badawczych obejmującego problematykę źródeł prawa międzynarodowego oraz praw człowieka. Pierwotne zainteresowania źródłami

prawa międzynarodowego w systemie źródeł prawa krajowego związane były z decyzjami dotyczącymi początków pracy naukowo badawczej, a głównym czynnikiem determinującym to ukierunkowanie było wejście w życie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. Konstytucja radykalnie zmieniła obraz polskiego systemu źródeł prawa, w tym status źródeł prawa międzynarodowego. Spowodowało to istotne zmiany w przebiegu procesów decyzyjnych stosowania prawa opartych na źródłach prawa międzynarodowego realizowanych w typie sądowym. Ta zmiana została w pogłębiony sposób dostrzeżona przez dr B. Liżewskiego i poddana rzetelnej naukowej refleksji.

Kolejnym polem badawczym stały się zagadnienia teoretycznych aspektów międzynarodowej ochrony praw człowieka ze szczególnym uwzględnieniem europejskiego systemu ochrony praw człowieka. W tym polu widoczne są zainteresowania aspektami aksjologicznymi, relacjami międzyinstytucjonalnymi, problematyką procesów decyzyjnych (zarówno legislacyjnych, jak i stosowania prawa). Obok zainteresowań ochroną praw człowieka realizowaną w Radzie Europy jako zasadniczego wątku, kolejnym dającym się wyodrębnić polem badawczym jest ochrona praw człowieka w Unii Europejskiej, niezwykle interesująca z teoretycznego punktu widzenia, zwłaszcza gdy spojrzymy na początki kształtowania się tego systemu, w którym prawa podstawowe kształtowane były orzecznictwem jako część ogólnych zasad prawa wspólnotowego. Zainteresowania teoretycznymi aspektami ochrony praw człowieka u Habilitanta ewoluują i się rozszerzają, czego dowodem są ostatnie prace dotyczące regionalnego panamerykańskiego systemu ochrony praw człowieka.

Po zapoznaniu się z zasadniczymi pozycjami publikacyjnymi dr B. Liżewskiego stwierdzam, że jego badania nad teoretycznymi aspektami prawa międzynarodowego, w tym źródłami prawa i ochroną praw człowieka zawsze czynione były z perspektywy krajowej, w tym przede wszystkim polskiego porządku prawnego. I nie chodzi tylko o aspekty realizacji w państwie polskim procesów decyzyjnych opartych na źródłach prawa międzynarodowego i międzyinstytucjonalnych relacjach, ale także o liczne przeprowadzane analizy prawno-porównawcze, jak np. zestawianie dyrektyw wykładni wykorzystywanych dla interpretacji prawa krajowego i międzynarodowego w tym międzynarodowego prawa praw człowieka, porównywanie specyfiki systemów prawnych prawa krajowego i międzynarodowego, czy porównania budowy aktów normatywnych w prawie krajowym i międzynarodowym ze szczególnym uwzględnieniem struktury językowej, budowy i funkcji poszczególnych części aktu normatywnego np. preambuły, dla realizacji procesów decyzyjnych. Zwracam uwagę na tę perspektywę, ponieważ

umożliwia ona odnoszenie teoretycznych ustaleń dotyczących prawa międzynarodowego do zadań opisu i wyjaśnienia krajowego porządku prawnego. Tłumaczy ona również centralny termin badawczy wprowadzony do tytułu rozprawy habilitacyjnej (operacjonalizacja).

Aspekt zainteresowań budową aktu normatywnego należy potraktować jako dopełniające i w pewnym stopniu autonomiczne pole badawcze Habilitanta. Świadczą o tym nie tylko te artykuły napisane przez dr B. Lizewskiego, w których ten aspekt jest poruszany, ale także jego współautorstwo komentarza do ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym po nowelizacji, jak również prace w Senackiej Komisji Statutowej UMCS obecnej kadencji.

Nie jest możliwe w ramach niniejszej recenzji odnieść się szczegółowo do każdego w wyróżnionych wątków. Jednak po lekturze dokumentacji prac naukowych dr B. Lizewskiego mogę z pełną odpowiedzialnością stwierdzić, że publikacje te są bardzo rzetelne warsztatowo i wnoszą twórczy wkład w rozwój nauk prawnych, a w szczególności w rozwój teorii i filozofii prawa. Pomimo ich teoretycznoprawnego charakteru niejednokrotnie odznaczają się one dużą doniosłością dla dogmatyki prawa międzynarodowego publicznego i konstytucyjnego, a także dla praktyki stosowania prawa.

W szczególności za niezwykle wartościową uważam monografię *Wykładnia prawa. Model ogólny a perspektywa Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i prawa Unii Europejskiej* (Wydawnictwo UMCS 2011, ss. 228). Habilitant jako jej współautor przedstawił w swojej części bardzo doniosłe praktycznie zagadnienie wykładni Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, poruszając wszystkie istotne jej aspekty, poczynwszy od podmiotów i procesu wykładni operatywnej, jej aspektu walidacyjnego i derywacyjnego ze szczególnym uwzględnieniem dyrektyw interpretacyjnych. Podjął także zagadnienia z zakresu aksjologii i prawotwórstwa sądowego. W konstrukcji książki zagadnienia te zostały przedstawione na tle modelu ogólnego wykładni realizowanego w państwie, ale również i na tle wykładni prawa Unii Europejskiej.

W moim przekonaniu dr Bartosz Lizewski poprzez liczne publikacje na temat teoretycznych i filozoficznych aspektów praw człowieka i procesów ich ochrony, wniósł istotny i ożywczy impuls do polskiej teorii i filozofii prawa, w której znajomość zagadnień dotyczących ochrony praw człowieka jest często dość powierzchowna, sprowadzona do elementarnych aspektów poziomu krajowego (w szczególności konstytucyjnego, z dominującym wątkiem aksjologicznym). Badania naukowe dr Bartosza Lizewskiego

dotyczące procesów decyzyjnych ochrony praw człowieka realizowanych na poziomie międzynarodowym i krajowym można umieścić w nurcie tzw. zewnętrznej integracji prawoznawstwa, o czym wcześniej już była mowa. Dla oceny wartościowości dorobku Habilitanta podstawowe znaczenie ma jednak – w moim odczuciu - próba przedstawienia oryginalnej koncepcji operacjonalizacji ochrony praw człowieka, opartej na założeniach podejścia decyzyjnego jako jednego z ujęć badawczych współczesnych nauk prawnych. Jestem przekonany, że koncepcja ta może być użytecznym narzędziem opisu i wyjaśnienia procesów decyzyjnych zachodzących w krajowych porządkach prawnych.

Warto także odnotować, że część dorobku Habilitanta została opracowana w języku angielskim: np. abstrakty przygotowywane pod kątem uczestnictwa w międzynarodowych Kongresach IVR (Leszczyński L., Liżewski B., *Open Axiology in the Legal Interpretation. Changing the Routine, Balancing the Values or Making a Policy?* [w:] *Global Harmony and Rule of Law*, Beijing, China 2009, s. 430-433; Liżewski B., Myślińska M., *Protection Mechanism of Human Rights in the System of the European Council and the Inter-American System: Theoretical Legal-Comparative Analysis*, [w:] *Human Rights, Democracy, Rule of Law and Contemporary Social Challenges in Complex Societies*, Belo Horizonte, Brazil 2013, s. 160; Liżewski B., Myślińska M., *European Convention on Human Rights and the EU Laws as Arguments in Taking Administrative Decisions Concerning the Application of Law*, [w:], Washington 2015) oraz artykuły i pozycje zwarte opublikowane w języku angielskim w kraju i za granicą (Liżewski B., *The Application of Law in the Legal Order of the Council of Europe*, [in:] *Application of Law. Selected the Theoretical Problems in Decision Making Perspective*, (eds.) A. Korybski, B. Liżewski, *Studia Iuridica Lublinensia*, Vol. XXIV, z. 2, Lublin 2015, s. 73-98 i Łacek M., Pilipiec S., Liżewski B., *Town of Lubartów as an Example of Encouraging Dialogue with the Local Community*, [in:] *Forms and Determinants of Development of Civil Dialogue*, (red.) M.W. Sienkiewicz, Lublin 2015, s. 185-200; Kalisz A., Liżewski B., *The European Convention and Human Rights In the Judgements of the EU Courts* [w:] *Multicentrism as an Emerging Paradigm In Legal Teory* (red.) M. Zirk-Sadowski, M. Golecki, B. Wojciechowski, *Dia-Logos Bd./11*, Wyd. Peter Lang GmbH, Frankfurt Am Main 2009, s. 197-217). Duża liczba takich publikacji stwarza możliwość szerszego, międzynarodowego oddziaływania dorobku Habilitanta na badania prowadzone we współczesnym prawoznawstwie.

Za istotne do oceny pozycji Habilitanta w polskim akademickim środowisku prawniczym uważam opublikowane wypowiedzi dr B. Liżewskiego dotyczące

uwarunkowań kształtowania standardów orzeczniczych przez Europejski Trybunał Praw Człowieka, zawarte w artykule *Standardy ochrony praw człowieka w Europie jako konsekwencja między innymi dywergencji aksjologicznej* [w:] Konwergencja czy dywergencja kultur i systemów prawnych (red.) O. Nawrot, S. Sykuna, J. Zajadło, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2012, s. 232 – 243. W artykule tym stawiana jest teza, że standardy ochrony praw człowieka nie wynikają wyłącznie z dążenia do zbudowania wspólnej europejskiej płaszczyzny aksjologicznej jako konsekwencji konwergencji systemów prawnych. Autor również przekonuje, że poziom standardów ochrony praw człowieka jest wyznaczany także ze względu na dywergencję aksjologiczną. Oznacza to, że standardy minimalne wyznaczane przez ETPC muszą uwzględniać także różnice w poziomie wartości występujące w poszczególnych państwach europejskich. Wątek aksjologiczny poruszany jest także w artykułach: *Europejski system ochrony praw człowieka jako synteza procesów uniwersalizacyjnych i dyferencjacji kulturowej*, [w:] Państwo-Prawo-Polityka. Księga poświęcona pamięci Profesora Henryka Groszyka (red.) M. Chrzanowski, J. Kostrubiec, I. Nowikowski, Lublin 2012, s. 202 – 217; *Formy realizacji zasady słuszności w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, Studia Iuridica Lublinensia, Tom XV, Lublin 2011, s. 115 – 128; *Wolność zgromadzeń a swoboda przepływu towarów w Europie. Kilka uwag teoretycznoprawnych w przedmiocie kolizji aksjologicznej*, Studia Iuridica Lublinensia, Tom XIV, Lublin 2010, s. 43-59;

Wśród prawnych kryteriów oceny aktywności naukowej Habilitanta znajduje się aktywność naukowo- badawcza świadcząca o doświadczeniu w zespołowych pracach badawczych. Dr B. Liżewski brał udział w kilku krajowych projektach badawczych. Jako wykonawca brał udział w zakończonym już projekcie: *Wykładnia prawa europejskiego. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości a orzecznictwo sądów krajowych*, projekt finansowany przez Komitet Badań Naukowych, numer projektu badawczego: 1 H02A 03127, numer umowy z Komitetem: 0207/H02/2004/27 (termin rozpoczęcia: 03.11.2004 – termin zakończenia: 02.11.2006). Obecnie Habilitant bierze udział w realizacji projektu badawczego: *Potencjał argumentacji precedensowych w polskim porządku prawnym (ujęcie teoretyczno-porównawcze)*. Projekt realizowany w ramach konkursu OPUS 6, obszar badawczy HS, numer panelu dyscyplin HS5, Narodowe Centrum Nauki, numer umowy 2013/11/B/HS5/03821, termin rozpoczęcia: 24.07.2014 – planowany termin zakończenia: 24.07.2017.

Habilitant wielokrotnie wygłaszał referaty na międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych. Ma w swoim dorobku także wystąpienia w języku angielskim

na międzynarodowych Kongresach IVR (Kraków, Polska – 2007; Beijing, China – 2009; Belo Horizonte, MG, Brazil – 2013; Washington, USA – 2015).

B. Ocena dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz współpracy międzynarodowej Habilitanta.

Odnosząc aktywność dydaktyczną i popularyzatorską dr B. Liżewskiego do pozostałych kryteriów prawnych postępowania o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego należy jednoznacznie stwierdzić, że aktywność ta ma miejsce w odniesieniu do zdecydowanej większości tych kryteriów. Dr B. Liżewski:

- 1) brał udział w projektach polegających na prowadzeniu wykładów dla studentów i seminarzystów w innych państwach (jako *visiting profesor*). Prowadził wykłady pt. „Wstęp do prawa polskiego”, Uniwersytet w Pilźnie w roku akademickim 2004/2005, Pilzno, Czechy 15-17 marca 2005 r.; był wykładowcą i uczestnikiem Międzynarodowego Naukowo-Praktycznego seminarium dla studentów i doktorantów na temat „Unia Europejska – właściwości uregulowań prawnych i zabezpieczenie bezpieczeństwa”, Białoruski Uniwersytet Państwowy, Wydział Prawa, Mińsk, Białoruś 24-30 maja 2011 r.;
- 2) stara się regularnie i aktywnie uczestniczyć w międzynarodowych oraz krajowych konferencjach naukowych. Dotychczas brał udział w 30 konferencjach. Obok wszystkich wymienionych w dostarczonym wykazie konferencji, należy wskazać też na uczestnictwo dr B. Liżewskiego z referatem w Kongresie IVR w Waszyngtonie (z uwagi na świeżą datę – lipiec 2015 r. – nie ujęte w wykazie);
- 3) od 2013 roku dr Bartosz Liżewski – we współpracy z pracownikami Katedry Teorii i Filozofii Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego – kieruje projektem: *Międzyuczelniane Warsztaty Filozofii Prawa i Ochrony Praw Człowieka*. W czerwcu 2013 roku odbyły się I Międzyuczelniane Warsztaty Filozofii Prawa i Ochrony Praw Człowieka pt. *Aspekty doktrynalne, normatywne i orzecznicze współczesnej ochrony praw człowieka*. W maju 2014 roku odbyła się ich druga edycja pt. *Wykładnia prawa – aspekty teoretyczne i praktyczne*. Trzecia edycja tej inicjatywy naukowej miała miejsce w maju 2015 roku i skupiła zainteresowanie wokół tematu *Teoria i praktyka słuszności w prawie*. W ramach tej współpracy międzyuczelnianej publikowane są także prace naukowe w postaci artykułów w czasopiśmie lub monografii. Dr. B. Liżewski jest redaktorem tomu z pierwszej edycji Warsztatów pt. *Ewolucja praw człowieka i obywatela we współczesnym świecie*, Studenckie Zeszyty Naukowe

Wydziału Prawa i Administracji UMCS, nr 26, Lublin ss. 89; Obok tej cyklicznej naukowej inicjatywy dr B. Liżewski był współorganizatorem XIII Zjazdu Katedr Teorii i Filozofii Prawa pt. *Zmiany społeczne a zmiany w prawie. Aksjologia, Konstytucja, Integracja Europejska*, Kazimierz Dolny, 21 – 23 września 1998 r.; Organizował także Warsztaty Sekcji Polskiej IVR. Spotkanie młodszych teoretyków państwa i prawa pt. *Teoretycznoprawne aspekty integracji europejskiej (prawo UE, system praw człowieka, prawo europejskie a prawo polskie)*, Kazimierz Dolny, 14-16 września 2003 r.; Był również współorganizatorem Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. *Zagadnienia stosowania prawa. Perspektywa teoretyczna i dogmatyczna*, Wydział Prawa i Administracji UMCS, 27 października 2014 r.;

- 4) istotnym dla oceny działalności dydaktycznej oraz organizacyjnej osiągnięciem dr B. Liżewskiego jest otrzymanie - na mocy postanowienia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Bronisława Komorowskiego z dnia 10 października 2014 r. - Medalu Brązowego za Długoletnią Służbę, które to odznaczenie państwowe przyznaje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej jako nagrodę za wzorowe, wyjątkowo sumienne wykonywanie obowiązków wynikających z pracy zawodowej w służbie Państwa. Ponadto uchwałą Zarządu Głównego Związku Nauczycielstwa Polskiego z dnia 24 czerwca 2014 r. został odznaczony Złotą Odznaką ZNP za uznanie jego zasług w działalności związkowej;
- 5) dr Bartosz Liżewski jest od 2014 roku członkiem redakcji *Studia Iuridica Lublinensia* (kwartalnika Wydawnictwa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej), a także redaktorem tematycznym *Studenckich Zeszytów Naukowych* Wydziału Prawa i Administracji UMCS. Ponadto jest członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej (IVR), w której to organizacji w latach 1998 – 2006 pełnił funkcje skarbnika Sekcji Polskiej;
- 6) Habilitant ma także ważne osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki. W szczególności na uwagę zasługuje prowadzenie przez niego istotnych zajęć dydaktycznych dla edukacji prawniczej: „Nauka o państwie i prawie” – wykład i ćwiczenia; „Teoria i filozofia prawa” – obecnie ćwiczenia, ale we wcześniejszych latach także wykład; „Wstęp do prawoznawstwa” – ćwiczenia, ale we wcześniejszych latach także wykład, „System ochrony praw człowieka” – wykład i ćwiczenia, „Europejski system ochrony praw człowieka” – ćwiczenia; „Elementy logiki prawniczej” – wykład; „Teoria i filozofia prawa” – seminarium licencjackie i seminarium magisterskie. Ponadto na Wydziale Humanistycznym UMCS brał udział

w projekcie edukacyjnym *Komunikacja urzędowa i biznesowa z modulem administracyjno-prawnym i ekonomicznym* finansowanym z Funduszy UE, Gospodarka oparta o wiedzę – wzrost świadomości kadr systemu B+R nt., kooperacja sektora nauki i biznesu, Europejski Fundusz Społeczny UE (2011-2014), jako wykładowca przedmiotu Prawo Unii Europejskiej w roku akademickim 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014; W 2014 roku na zaproszenie Katedry Teorii i Filozofii Prawa KUL wygłosił wykład otwarty pt. *Współczesne uwarunkowania walidacyjno-derywacyjnej koncepcji wykładni prawa w porządku prawnym RP*;

- 7) dr B. Liżewski jest aktywny także w zakresie sprawowania opieki naukowej nad studentami. Od 2013 roku jest opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Filozofii Prawa i Ochrony Praw Człowieka (działającego przy Katedrze Teorii i Filozofii Prawa na Wydziale Prawa i Administracji, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej); był także opiekunem studenckiego rocznika studentów prawa w latach 2001-2006; był również promotorem kilkudziesięciu prac magisterskich i licencjackich realizowanych na studiach na kierunkach: „administracja” i „bezpieczeństwo wewnętrzne”;
- 8) spośród wielu przejawów aktywności Habilitanta nie można pominąć jego inicjatywy stworzenia zespołu eksperckiego i przeprowadzenia procesu ankietyzacji w Lubartowie, dotyczącej opinii mieszkańców co do wybudowania i lokalizacji Zakładu Zagospodarowania Odpadów. W wyniku tego procesu jako elementu dialogu obywatelskiego powstała ekspertyza z procesu ankietyzacji przeprowadzonego w dniach od 1 do 15 października 2011: *Mieszkańcy Lubartowa wobec budowy i lokalizacji Zakładu Zagospodarowania Odpadów (ZZO)*;
- 9) oceniając aktywność naukowo badawczą, dydaktyczną i organizacyjną Habilitanta nie można pominąć pełnionych przez niego funkcji na Wydziale Prawa i Administracji UMCS. Pełnił on różne funkcje w postępowaniu rekrutacyjnym, najpierw jako Sekretarz Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej na Wydziale Prawa i Administracji UMCS w latach 1995-1998, a następnie jako główny Sekretarz Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej na Wydziale Prawa i Administracji w roku akademickim 2005/2006 i 2006/2007; W latach 1999-2005 był członkiem Rady Wydziału Prawa i Administracji UMCS. Również obecnie pełni różne funkcje zarówno na poziomie wydziału, jak i uczelni. Jest członkiem Rady Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa, członkiem Senackiej Komisji Statutowej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (w kadencji na lata 2012-2016). Pełni także funkcję przewodniczącego sekcji Związku

Nauczycielstwa Polskiego Wydziału Prawa i Administracji UMCS oraz jest członkiem Prezydium ZNP przy UMCS.

Podsumowując: wskazane wyżej osiągnięcia oraz aktywność naukowo-badawcza, dydaktyczna i organizacyjna dr Bartosza Liżewskiego bez wątpienia świadczą o tym, że Habilitant wykazał się istotną aktywnością badawczą, dydaktyczną oraz organizacyjną oraz że posiada znaczny dorobek naukowo-badawczy, dydaktyczny i organizacyjny.

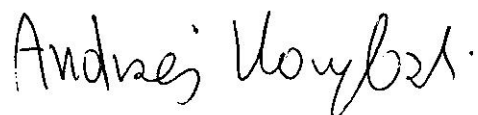
4. Konkluzja

Dorobek naukowy dr Bartosza Liżewskiego oceniam jednoznacznie pozytywnie. W moim przekonaniu jest on zarówno odpowiednio obszerny, wypracowany w decydującym stopniu już po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych. Jest to też – w mojej opinii – dorobek w dużej mierze oryginalny i wartościowy. Dr B. Liżewski podejmował ważne dla nauk prawnych problemy badawcze, które jednocześnie są – zwłaszcza w odniesieniu do wskazanych wcześniej kilkunastu opracowań naukowych, w tym rozprawy przedstawionej jako rozprawa habilitacyjna - doniosłe praktycznie. Nie ulega wątpliwości, że są to zagadnienia trudne i jednocześnie interdyscyplinarne, dlatego szczególnie cenne jest to, że stały się przedmiotem teoretycznego opracowania przy zastosowaniu oryginalnego podejścia badawczego oraz aparatu pojęciowego. Habilitant bardzo dobrze wywiązał się z realizacji podjętych zadań badawczych, dydaktycznych oraz organizacyjnych, co niewątpliwie świadczy o bardzo dobrym przygotowaniu warsztatowym oraz wysokim poziomie kompetencji merytorycznych dr Bartosza Liżewskiego do prowadzenia samodzielnych badań naukowych oraz wypełniania zadań samodzielnego pracownika naukowo-dydaktycznego.

Na podstawie dokonanej wyżej oceny osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach naukowych i tytule w zakresie sztuki (tekst jednolity: Dz. U. z 2014 r., poz. 1198), a także oceny pozostałych osiągnięć oraz aktywności naukowo-badawczej, dydaktycznej i organizatorskiej Habilitanta z pełnym przekonaniem i jednoznacznie stwierdzam, że osiągnięcia naukowe dr Bartosza Liżewskiego, uzyskane po otrzymaniu stopnia naukowego doktora, stanowią znaczny wkład w rozwój nauk prawnych w dyscyplinie „Prawo”, a w szczególności w zakresie teorii i filozofii prawa. Stwierdzam ponadto, że dr Bartosz Liżewski wykazał się istotną aktywnością naukową w rozumieniu

przepisów wskazanej wyżej ustawy. Spełnił zatem wszystkie wymogi przewidziane przepisami prawa, stawiane osobom ubiegającym się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Lublin, 28 września 2015 r.

A handwritten signature in black ink, reading "Andrzej Korybski". The script is cursive and fluid.

Dr hab. Andrzej Korybski,
profesor nadzwyczajny

Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

